วัดโพธิคุณ

ที่ตั้ง เลขที่ 64 หมู่ 6 ต.แม่ปะ อ.แม่สอด จ.ตาก แยกจากถนนสายเอเชีย ที่เชื่อมระหว่างจังหวัดตากและอำเภอแม่สอด บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 69 เดิมเป็นสำนักสงฆ์สวนโพธิญาณอรัญวาสี และยกฐานะขึ้นเป็นวัดในปี พ.ศ. 2529 โดยเปลี่ยนชื่อเป็นวัดโพธิคุณ พระมหาวิบูลย์ พุทธญาโณ เป็นเจ้าอาวาสรูปแรกและรูปปัจจุบัน

อาคารสำคัญในวัด

■ **อุโบสถ** แผนผังเป็นตรีมุข ด้านสกัดกว้าง 10.00 เมตร ด้านแปยาว 30.00 เมตร ความสูงจากฐานถึงอกไก่ 16.50 เมตร จำนวน 10 ห้อง แกนอาคารวางตามทิศตะวันออก-ตะวันตก มุขที่ยื่นไปจากแกนอาคาร คือด้านแปทางด้านทิศใต้ ขนาด 4.00 เมตร ภายในพื้นที่ที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ขนาด 30.00 x 50.00 เมตร

โครงสร้างอุโบสถเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ฐานและผนังก่ออิฐถือปูน พื้นชั้นบนและชั้นกลางปูด้วยไม้ ชั้นล่างปูด้วยกระเบื้องดินเผา โครงสร้างเครื่องบนและเครื่องมุง ใช้วัสดุผสมระหว่างคอนกรีตเสริมเหล็กและไม้เนื้อแข็ง โดยใช้โครงสร้างระบบตุ๊กตาผสมระบบจันทัน

เดิมเป็นเพียงซากอาคารที่ถูกทิ้งค้างไว้ จนถึงต้นปี พ.ศ. 2528 จึงได้มีการออกแบบและเขียนแบบก่อสร้างขึ้นใหม่ เพื่อหุ้มซากอาคารหลังเดิม และออกแบบพื้นที่ใช้สอยใหม่ทั้งภายในอาคารและผังบริเวณ จนแล้วเสร็จสมบูรณ์เมื่อปี พ.ศ. 2542 ดังมีรายละเอียด คือ

แนวความคิด (Concept) ในการออกแบบอาคารและผังบริเวณ

- เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เสมือนพระคันธกุฎีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่มี ความเป็นระเบียบ ประณีต ไม่มีบรรยากาศพลุกพล่าน มีลักษณะพิเศษ แยกส่วนเฉพาะเป็นเอกเทศ
- เป็นอาคารแบบไทยประเพณี ที่ออกแบบสร้างสรรค์ให้เหมาะกับสภาพสังคมและลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน โดยไม่เคร่งครัดในเรื่องแบบแผนของลวดลาย และองค์ประกอบเครื่องประดับอาคารเท่าใดนัก กล่าวคือออกแบบสร้างสรรค์ในประเพณีที่เป็นบรรยากาศและท่าทีความเป็นเอกลักษณ์ไทย ด้วยความรู้สึกสัมผัส มากกว่าที่จะเน้นรูปแบบ
- ความไม่สูญเปล่า โดยแยกพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารออกเป็นหลายส่วน ที่มีสังฆกรรมเป็นส่วนใช้สอยหลัก และศาสนพิธีอื่นๆที่มี

ลักษณะเนื้อหาสอดคล้องกัน เช่น การแสดงธรรม การอบรมกรรมฐาน และส่วนของหอพระไตรปิฎก เป็นต้น

การออกแบบเครื่องประดับอาคารอุโบสถ

การออกแบบเครื่องประดับอาคารที่แสดงถึงลักษณะความเป็นเหตุเป็นผล ถึงที่มา จุดตั้งต้น ความต่อเนื่องเชื่อมโยง และคลี่คลายสิ้นสุดลงอย่างไร การใช้รูปทรงและเส้นที่ผ่อนคลาย ให้ความรู้สึกความสบาย ไม่หนักตื้อ การใช้องค์ประกอบเครื่องประดับตกแต่งต่างๆ เป็นเพียงตัวช่วยเสริมเน้นรูปร่าง รูปทรง และสัดส่วนของอุโบสถให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น มากกว่าที่จะเน้นในเรื่องของกระบวนลวดลาย ส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นพิเศษ จนมีลักษณะสอดคล้องสัมพันธ์ เป็นส่วนเดียวกันกับโครงสร้างและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม จนไม่สามารถขาดหรือแยกส่วนหนึ่งส่วนใดออกจากกันได้

การออกแบบเครื่องประดับตกแต่งภายในชั้นบนอาคารอุโบสถ

แสดงเนื้อหาสาระของการบูชาด้วยดอกไม้ทิพย์ และการสรรเสริญพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เป็นเนื้อหาเดียวกันทั้งภาพภายในอาคาร โดยมีพระพุทธรูปประธานเป็นองค์ประกอบสำคัญและศูนย์กลางเป้าหมายของการมอง เน้นความสัมพันธ์กันระหว่างช่องว่างหรือรูปอากาศภายในอุโบสถ และรูปทรงของประติมากรรมพระพุทธรูปประธาน ที่ออกแบบสร้างสรรค์ให้เกิดความสมบูรณ์ครบถ้วน ทั้งคุณค่าทางความงามและความรู้สึกถึงพลังของสมาธิ และความรู้สึกถึงบรรยากาศในเชิงคุณค่าทางด้านปรัชญา และจิตวิญญาณ ลวดลายองค์ประกอบเครื่องประดับต่างๆ ที่ไม่ทำลายความรู้สึกทางโครงสร้าง และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เช่นการผลักระยะให้กลืนเบาบางแนบแอบอิง และที่ทางที่สอดคล้องกันไป โดยไม่ทำให้เสียคุณภาพของความเป็นเสา ขื่อ หรือระนาบต่างๆเป็นต้น

การออกแบบเครื่องประดับตกแต่งภายในชั้นกลางอาคารอุโบสถ

เน้นการแก้ปัญหาช่องว่างและรูปอากาศที่มีลักษณะแบนกว้าง และความรู้สึกอึดอัด เนื่องจากความสูงของชั้นอาคารมีจำกัด การออบแบบเครื่องประดับอาคาร มุ่งให้เกิดคุณค่าทางด้านการใช้สอย แบบห้องโถงขนาดใหญ่ ควบคู่กับคุณค่าทางด้านความงามที่ไม่ผูกยึดอยู่กับลวดลาย จำพวกตัวเหงาหรือกนกต่างๆเพียงอย่างเดียว องค์ประกอบของลวดลายเช่นดอกไม้ โครงสร้างการจัดวางลูกฟัก ทั้งระนาบเพดานและระนาบผนัง ที่มีท่าทีเลียนแบบเครื่องไม้ หรือแม้แต่พระพุทธรูปประธาน หรือช่องว่างตรงห้องพระประธาน ที่ผสมๆกันระหว่างตะวันออกและตะวันตก ที่ใช้ความผสานกลมกลืนกันให้เกิดคุณค่าทางความงาม เป็นตัวเชื่อมโยง อย่างไรก็ตาม ส่วนประดับสำคัญและส่วนหน้าที่ใช้สอยที่มีชั้นสูงต่ำ ตามความเชื่อ หรือพิธีกรรมที่แสดงความเคารพอ่อนน้อมถ่อมตน หรือการใช้สีทอง ก็ช่วยทำให้การรักษาท่วงท่าของสังคม

วัฒนธรรม และบรรยากาศของความเป็นอาคาร ที่ออกแบบสร้างสรรค์อย่างศิลปะไทยไว้อย่างครบถ้วน ห้องตะวันตกสุดประดิษฐานพระทศพลญาณ หล่อโลหะปิดทอง ปางสมาธิ (Dhayana mudra) ขนาดหน้าตัก 1.05 เมตร สูงตั้งแต่ทับเกษตรจนถึงพระเมาลี 1.30 เมตร

ลักษณะองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของอาคารอุโบสถ

ออกแบบให้ฐานอุโบสถแอ่นโค้งแบบฐานสำเภา เพื่อลดความแข็งกระด้างและความรู้สึกหนักตื้อจนเกินไป ฐานลวดบัวเป็นแบบฐานปัทม์แข้งสิงห์ มีหน้ากระดานล่างรับ ยืดท้องไม้ระหว่างเอวขัน (ลูกแก้วอกไก่) เพื่อเพิ่มระยะความสูงเป็นช่องลูกฟักปรุเป็นช่องระบายอากาศและแสงสว่าง ปากฐานปั้นเป็นบัวเชิงบาตร ซ้อนขึ้นไปรับผนังอีกทีหนึ่ง ด้านผนังหุ้มกลองทั้ง 3 ด้าน เป็นฐานยกเก็จกระเปาะย่อมุมไม้แปดเพื่อรับซุ้มจระนำ (ลักษณะเป็นซุ้มซีกทรงเครื่องยอด) เพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย (Bhumisparsa mudra) ทั้ง 3 ด้าน

ตัวอุโบสถประกอบด้วยผนังขนาดหนาก่ออิฐถือปูน สอบล้มเข้าด้านในเล็กน้อย ปั้นเสาอิงผนังเพื่อเน้นให้เห็นองค์ประกอบทางโครงสร้าง และแก้ปัญหาความเรียบ ปลายเสาปั้นบัวแวงประกอบกรวยเชิงคาดคอเสา ติดคันทวยรับไขราจันทันเต้าตรงตำแหน่งเต้าราย (เต้าประจำ) และเต้ารุม ซุ้มหน้าต่าง ประตู ออกแบบเป็นซุ้มทรงบันแถลงประกอบด้วยฐานแข้งสิงห์ และเสาย่อมุมไม้แปด กรอบบันแถลงสะดุ้งอย่างลำยองมีลักษณะคล้ายคดกริช มีเหงาถนกประกอบปลาย 2 ข้าง ลายในบันแถลงออกแบบเป็นช่อดอกบัวทิพย์ ตรงศูนย์กลางประจันยอดขึ้นไป 2 ช่อ ทั้ง 2 ข้างมีเถาประกอบลายช่อและใบกนกทั้งแบบก้านขดหางโต และอย่างลายรวงข้าว หรือพะเนียงแตก เสารับซุ้มปั้นเป็นบัวเชิงปลายเสา กาบโคนเสา ผนังซุ้มลึก ด้านในเหลือขอบผนังหนาเพื่อพักบานขณะเปิด

ซุ้มจระนำ ออกแบบเป็นซุ้มทรงเครื่องยอด ตั้งฐานชุกชีประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย

- ด้านตะวันออก ซุ้มเครื่องยอดทรงมณฑป
- ด้านใต้ ซุ้มเครื่องยอดทรงมงกุฎ
- ด้านตะวันตก ซึ่งเป็นท้ายจระนำ เป็นซุ้มเครื่องยอดทรงปราสาท

ซุ้มจระนำทั้ง 3 มีลักษณะฐานผ่าตลอดแนวแบบไม่เต็มรูป ฐานแข้งสิงห์และเสาซุ้มมีทั้งย่อมุมไม้แปดและไม้สิบสอง มีกาบโคนเสา ปลายเสาปั้นบัวแวง มีทั้งกรวยเชิดคาดคอเสาและบัวคอเสื้อ หลักคาซุ้มทรงเครื่องยอดปั้นลายซุ้มบันแถลง (ซุ้มรังไก่) และมีกระจังตาอ้อย ประดับทุกชั้นเชิงกลอน

หลังคาอุโบสถ เป็นหลังคาทรงโรง 2 ซ้อน ลด 3 คับ ซ้อนที่ 1 เป็นมุขประเจิดลดคับเดียว มีเสาแปดเหลี่ยมปั้นปูนปลายเสาเป็นบัวแวงประกอบกรวยเชิงคอ

เสา ติดสาหร่ายข้างเสาและรวงผึ้ง โดยถ่ายน้ำหนักไปยังคานคอนกรีตเสริมเหล็กที่เป็นคอสองของตับที่ 3 ซ้อนที่ 2 ซ้อนที่ 2 ระยะซ้อนห่างกว่าปกติ ลดหลังคา 3 ตับ ระหว่างตับที่ 1 และตับที่ 2 ยึดระยะห่างระหว่างตับตรงตำแหน่งคอสอง สูง 85 เซนติเมตร และปั้นเป็นกรอบลูกฟักย่อมุมไม้สิบสอง ภายในบรรจุลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ปักกระจังตีนกรอบลูกฟักตลอดทั้งแนวหยุดด้วยกระจังมุม ที่หลังคาตับที่ 3 ของซ้อนที่ 2 ตั้งซุ้มบันแถลงทุกมุขลกัด

ทุกซ้อนหลังคาประดับเครื่องลำยอง ประกอบด้วยนาคสะดุ้ง ช่อฟ้า หางหงส์ (แบบหัวนาค) ใบระกา และนาคปัก ที่มุมสันตะเฆ่ สันอกไก่ สันคันบวย ทุกซ้อนประดับด้วยบราลี ด้านล่างของหลบสันอกไก่ หลบสันคันบวย หลบขอบไขรา หลบหัวตับและหลบสันตะเฆ่ ติดประดับด้วยกระจังรวนทั่วทั้งหลังคา มุงกระบู (กาบู) สีส้มอมน้ำตาล

หน้าบันมุขประเจิด ออกแบบแตกต่างกันทั้ง 3 ด้าน ใช้เทคนิคปั้นหล่อและปั้นสดผสมกัน ใช้โครงสร้างลวดลายดังนี้คือ องค์ประกอบสำคัญของลายอยู่ตรงตำแหน่งโคนใบดั้ง เช่นรูปเทวดา ครุฑยุดนาค และช่อดอกบัวทิพย์ โดยมีช่อลายขนาดลดหลั่นประจันยอดกันขึ้นไปจนจรดมุมกรอบแว่น ใช้ประจำยามคั่นที่ก้านช่อ พื้นที่ที่เหลือทั้งสองข้าง เป็นเถาประกอบช่อลายดอกบัว ดอกไม้ทิพย์ ช่อและใบกนก องค์ประกอบของเถาประกอบลายประธานมี 2 แบบคือ

- แบบเถาลูกคลื่น ล้อไล่ไปกับรูปร่างของลายแกนประธาน
- แบบเถาก้านขด ลักษณะขดขมวดแน่น ปลายก้านมีทั้งเป็นช่อลายแบบข้าวบิณฑ์ ช่อกนก และช่อลายรูปสัตว์หิมพานต์

ภายในอาคารอุโบสถ (ชั้นบน) ห้องใต้ชื่อประธานห้องสุดท้ายทางทิศตะวันตกประดิษฐานพระศรีโลกเชษฐ์ พระประธานปางมารวิชัย (Bhumisparsa mudra) หล่อโลหะปิดทอง ขนาดหน้าตัก 5 ศอก 1 คืบ 9 นิ้ว บนฐานชุกชีปั้นปูนปิดทองประดับกระจก ล้อมด้วยรั้วหัวเม็ดทรงมัณฑ์ ปักกระจังหลังรั้วลูกฟักตีนข้างรั้ว ซี่รั้ว สลักไม้ปิดทองประดับกระจกทั้งองค์ประกอบ

ขื่อและเสาลอยคู่หน้าพระประธาน สลักไม้เป็นลายรวงผึ้งและสาหร่าย ปลายสาหร่ายทั้ง 2 ข้างสลักรูปพญานาค ปิดทองประดับกระจกทั้งลาย

ผนังฉากหลังพระประธาน กรุไม้ตั้งแต่พื้นอุโบสถจนจรดใต้คอสอง ตอนบนผนังฉากเป็นเส้นสินเทา เหนือเส้นสินเทาเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง (สีอาคีลิกและสีฝุ่น) เป็นภาพการบูชาพระพุทธเจ้าของเทวดา พรหม ฤาษี ในแสนโกฏิจักรวาล ที่แทนจักรวาลด้วยรูปพระอาทิตย์และพระจันทร์ ใต้เส้นสินเทาลงมาจนจรดลูกฟักตีนข้างผนังฉาก ทาสีดินแดง ปิดทองลายฉลุ ลายช่อดอกไม้ร่วง ตีนข้างผนังปิดทองลายฉลุลายต้นไม้ทิพย์

เพดาน ออบแบบจัดวางเป็นลูกฟักเพดาน กลางเป็นกรอบกระบะย่อมุมไม้สิบสอง ภายในกรอบลำอ้อ มีลายประจำยามติดประดับทุกจุดตัดของกรอบ ภายในกระบะย่อมุมไม้สิบสอง ตำแหน่งประธานแขวนดาวเพดานประธานขนาดใหญ่ ล้อมด้วยดาวบริวารล้อม 10-12 ดอก ด้านข้างเป็นลายขนมเปียกปูน ภายในช่องลูกฟักย่อมุมไม้แปดประกอบอยู่ทั้งสองข้าง ข้างละ 2 ดอก ดาวเพดานทั้งองค์ประกอบ สลักไม้เปิดทองประดับกระจกทั้งเพดาน พื้นเพดานทาสีแดงอมส้ม

เสาลอย (เสารับขื่อประธานกลางอาคาร) เป็นเสาแปดเหลี่ยม บัวปลายเสาเป็นบัวโถหรือบัวตูม ปั้นปูนปิดทอง หน้าเสาเป็นลายพุ่มข้าวบิณฑ์ก้านแย่ง เทคนิคปั้นหล่อ คอเสาและโคนเสานุ่งเป็นลายกรวยเชิง ปิดทองประดับกระจก พื้นทาสีแดงหม่น โคนเสาทิ้งพื้น

ขื่อประธาน เป็นลายตาข่ายประจำยาม (ประจำยามก้านแย่ง) เทคนิคปั้นหล่อปิดทองพื้นสีคราม ปลาย 2 ข้าง คาดกรวยเชิด 2 ชั้น ปิดทองสอดสีสลับ ขื่อลดมีแบบแผนลายอย่างเดียวกันกับขื่อประธาน

ผนัง ปั้นปูนจัดวางโครงสร้างเป็นลายลูกฟักมุมมน ลักษณะลูกฟักสายบัวเลียนแบบฝาเครื่องไม้ บังคับล่าง-บนด้วยลูกฟักตีนช้างและลูกฟักคอสอง บรรจุลายภายในเต็มพื้นที่ลูกฟัก โดยมีลายขนมเปียกปูนขนาดใหญ่วางตามแนวตั้งของช่องลูกฟักทุกช่องเป็นแกนลาย ซึ่งเกิดจากการใช้เส้นขอบคิ้ว ตัวลายเป็นลายเครือเถา ดอกไม้ใบไม้ขนาดเล็ก เทคนิคปั้นหล่อ ปิดทองประดับกระจกทั้งผนัง

ซุ้มบันแถลงภายในอาคาร ล้างหน้าไม้เป็นลวดบัวอย่างกรอบเช็ดหน้า ยอดซุ้มเป็นทรงบันแถลง (หรืออย่างเรือนแก้ว) บันแถลงกรุไม้ปิดทองลายฉลุ อย่างลายรวงข้าวหรือพะเนียงแตก

คอสอง เขียนภาพจิตรกรรมรูปเทพชุมนุม หันหน้าไปทางพระประธานทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านแปทางด้านทิศเหนือและด้านทิศใต้ กำลังทำอัญชลี บูชาพระประธาน ประกอบด้วยภาพพรหม เทวดา ยักษ์ ครุฑ นาค คนธรรพ์ เป็นต้น

หมายเหตุ : อาคารอุโบสถใช้เวลาในการออกแบบก่อสร้างและการออกแบบผังบริเวณ จัดพื้นที่ลานศิลาแลงรอบอุโบสถและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ 15 ปี (เริ่มตั้งแต่เมื่อมีการก่อสร้างครั้งที่ 2 บนซากอาคารเดิม เมื่อปี 2528) สิ้นงบประมาณราว 15 ล้านบาท

■ หอภูมิทัศไนย์ (อาคารศาลาการเปรียญ)

แนวความคิดในการออกแบบ การนำเส้นและรูปทรง ที่มีลักษณะเฉพาะของสถาปัตยกรรมแบบไทยประเพณี จำพวกสถาปัตยกรรมเครื่องไม้โบราณ มาออกแบบ

สร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่งเส้นอ่อนหวานของเส้นจอมแห ของทรงจั่ว ความสอบล้มของผนังทั้ง 4 ด้านที่ให้ความรู้สึกมั่นคง มีจุดศูนย์รวมที่ด้านบน ทำให้รูปทรงของอาคารสง่างาม สงบนิ่ง มีความเป็นเอกภาพสูง ไม่กระจัดกระจาย แนวความคิดในเรื่ององค์ประกอบทางโครงสร้าง องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม และสัดส่วนรูปทรงที่เหมาะสมชัดเจน มีความสมบูรณ์อยู่แล้วในตัว โดยไม่ต้องอาศัยลวดลายเครื่องประดับจนมากมายก็สร้างคุณค่าทางความงามให้เกิดขึ้นได้

หอภูมิทัศไนย์ เริ่มสร้างเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2541 แผนผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า วางแกนอาคารตามทิศเหนือ-ทิศใต้ ความกว้างด้านสกัด 10.00 เมตร ความยาวด้านแป 22.00 เมตร ชานลดระดับซึ่งทำเป็นทางขึ้น อยู่ทางด้านสกัดทางด้านทิศใต้ ยื่นจากอาคาร 5.00 เมตร อาคารมีลักษณะเป็นเรือนขนาดใหญ่ใต้ถุนสูง หลังคาทรงโรง ซ้อนเคียว ลด 3 ตับ ความสูงของอาคารตั้งแต่เดี่ยวล่างจนถึงอกไก่ 12.50 เมตร

วัสดุ เดี่ยวล่าง (เดี่ยวช่องถุน) ใช้เสาคอนกรีตเสริมเหล็กในส่วนที่เป็นเสารอด และพรึง เสาใช้เสาแปดเหลี่ยม ปั้นฉาบเรียวอย่างลำเทียน เดี่ยวบนและเครื่องบน รวมทั้งเครื่องลำยองและลายประดับจำพวกหน้าบัน คันทวย ฯ เป็นไม้ทั้งสิ้น

เครื่องบน (หลังคา) ใช้โครงสร้างระบบตุ๊กตา ตับกลางใช้ขื่อลด และวางโครงสร้างระบบตุ๊กตาเช่นเดียวกับจั่วประธาน ตับที่ 3 วางอยู่บนเต้าซึ่งเสียบไว้กับเสาผนังวางแปปลายเต้าพาดจันทัน แป และดีระแนงวางเครื่องมุง ทำหน้าที่เป็นปีกนกกันสาด

เครื่องลำยอง ประกอบด้วยนาคสะดุ้ง ช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ นาคปักมุมตะเม่ ติดคันทวยรับเต้าราย (เต้าประจำ) และเต้ารุม จำหลักไม้ทาสีดินแดงทั้งสิ้น

หน้าบัน เปลือยให้เห็นโครงสร้างระบบตุ๊กตา โดยกรุกระดานเป็นช่องลูกฟักหน้าจั่ว ที่เกิดจาก ขื่อเอก ขื่อโท และตุ๊กตา ทำนองเดียวกับจั่วพรหมพักตร์ ภายในแผ่นลูกฟักย่อมุมไม้สิบสองในแต่ละช่องลูกฟัก สลักไม้ เป็นลายช่อพุ่มข้าวบิณฑ์ตำแหน่งตรงกลาง มีเถาก้านขดประกอบ 2 ข้าง ปลายเป็นลายพุ่มข้าวบิณฑ์และช่อกนก มีค้างคาวบังคับมุม สลักลายหน้ากระดานประจำยามก้ามปู ปิดตรงตำแหน่งขื่อเอก ด้านบน-ล่างของลายหน้ากระดาน สลักลายกระจังหูและกระจังรวน ลายลูกฟักหน้าจั่ว ลายหน้ากระดานและลายกระจัง ปิดทองประดับกระจกทั้งองค์ประกอบ

ภายในอาคาร ดาวเพดาน กรุเพดานบนหลังขื่อโท วางกระบะเป็นช่องลูกฟักย่อมุมไม้สิบสองขนาดเล็ก 12 ช่อง บรรจุดาวดอกจอกทับลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนที่เกิดจากลายฉลุปิดทองล้อมกระบะย่อมุมไม้สิบสองขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่ตรงตำแหน่งกลาง ภายในลูกฟักย่อมุมไม้สิบสอง ตำแหน่งกลางแขวนดาวประธานขนาดใหญ่

และดาวดอกจอก0บริวารล้อม 12 ดอก พื้นปิดทองลายฉลุประจำยามก้านแย่ง บนพื้นสีแดงอมส้ม ทั้งองค์ประกอบของดาวเพดานประธานสลักไม้ปิดทองประดับกระจกทั้งเพดาน

เพดานระหว่างแปหัวเสาและแปลานตัวที่ 1 กรุกระดานเฉียงตามความลาดเอียงของอาคาร ปิดทองลายฉลุรูปต้นไม้ทิพย์ทั้ง 2 ข้างของด้านแป

เพดานตับกลาง ปิดทองลายฉลุ ลายดอกไม้ร่วง ซึ่งวางระยะถี่ของช่อลายอยู่ด้านบน และค่อยๆกระจายห่างลงด้านล่างจนจรดแปหัวเสาของตับกลาง

ขื่อเอก (ขื่อประธาน) พื้นสีดำปิดทองลายฉลุ ลายประจำยามก้านแย่ง ปลายขื่อทั้ง 2 ข้าง เป็นลายกรวยเชิงปิดทอง พื้นสอดสีสลับ คาดระหว่างชั้นของกรวยเชิงด้วยลายหน้ากระดานคาดสอดสีสลับเช่นกัน

แปหัวเสาตับที่ 1 ข้างแปปิดทองลายฉลุเป็นรูปลายหน้ากระดาน รูปเครือเถาและลายหงส์ สลับลายในช่องสี่เหลี่ยม สอดสลับสี ท้องแปจำหลักไม้รูปดาวดอกจอกปิดทองประดับกระจกในกรอบวงกลมสลับลายตาข่าย ปิดทองประดับกระจกในช่องตาข่าย

ขื่อโท และแปลานตัวที่ 1 พื้นทาสีดำปิดทองลายฉลุ ลายดอกจอกก้านแย่ง ปลายทั้ง 2 ข้างเป็นลายกรวยเชิงปิดทองพื้นสอดสีสลับ

เสาลอย พื้นทาสีดำปิดทองลายฉลุ ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ก้านแย่ง กลางพุ่มข้าวบิณฑ์เป็นรูปเทพธิดาพนม โคนและปลายเสาเป็นลายกรวยเชิง มีหน้ากระดานคาดบังคับลายและหยุดลายบนพื้นสีเดียวกัน

เสาราย พื้นเสาทาสีแดงไม่ปิดทอง ปลายเสาปิดทองลายฉลุรูปกรวยเชิง

ขื่อลด ตุ๊กตา โครงสร้างระบบตุ๊กตาทั้งโครงสร้าง ปิดทองลายฉลุ เป็นลายหน้ากระดานคาด ลายกรวยเชิง พื้นสีดินแดงทั้งองค์ประกอบ

หมายเหตุ : หอภูมิทัศไนย์ ใช้เวลาในการออกแบบก่อสร้างและออกแบบผังบริเวณ จัดพื้นที่ลานรอบอาคารและสภาพแวดล้อมที่เป็นป่าให้ความร่มรื่น ถนนคอนกรีต เชื่อมโยงไปยังพื้นที่ใช้สอยหน่วยอื่นๆ เช่น อุโบสถ หอสังฆาลัยธรรมรส หอธรรมโฆษณ์กังวาน เขตสังฆาวาสทางด้านทิศเหนือ ลานจอดรถ และสาธารณูปโภคสาธารณูปการอื่นๆ ใช้เวลาในการก่อสร้าง 3 ปี 8 เดือน สิ้นงบประมาณราว 3.5 ล้านบาท

■หอสังฆาลัยธรรมรส (อาคารหอฉัน)

แนวความคิดในการออกแบบ จากการติดต่อสัมพันธ์กันในอดีตทำให้รูปแบบอาคารแบบตะวันตกได้รับความนิยม อาจรวมถึงรสนิยมของเจ้านายและบุคคลชั้นสูงที่เปลี่ยนไปหลังจากไปศึกษาในยุโรป อย่างไรก็ตามการออกแบบเพื่อให้เหมาะสมกับภูมิอากาศและส่วนใช้สอยต่างๆให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ทำให้อาคารทรงปั้นหยา

(Hip roof , Fire ridges house) กลายเป็นส่วนหนึ่งของสถาปัตยกรรมไทยไปโดยปริยาย อาคารสำคัญในวัดเช่นอุโบสถ ศาลาการเปรียญ ฯลฯ เป็นต้น ปัจจุบันยังนิยมออกแบบเป็นแบบไทยประเพณี อาคารที่สำคัญรองๆลงมา น่าจะใช้แผนผังและรูปแบบที่หลากหลายได้ เพื่อให้เหมาะสมกับหน้าที่ใช้งานเฉพาะได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวความคิดและการออกแบบให้มีความเหมาะสมกลมกลืน

หอสังฆาลัยธรรมรส เป็นอาคารหอฉัน ครึ่งตึกครึ่งไม้ เริ่มสร้างตั้งแต่ปลายปี 2545 แผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า วางแกนอาคารตามทิศเหนือทิศใต้ ปีกอาคารทางทิศตะวันออกและตะวันตก ยักเยื้องหัวท้ายสลับกัน ชั้นล่างซึ่งเป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กมีลักษณะเป็นครึ่งชั้นอาคารมีห้องใต้ถุน 2ห้อง ที่หลบอยู่กลางอาคารรอบๆอาคารยังเห็นเป็นเรือนยกพื้น ขนาดกว้างยาว 10.00x21.00 เมตร ห้องใต้ขื่อมี 6 ห้อง ห้องใต้หลังคาด้านข้าง ข้างละ 4 ห้อง ส่วนหน้าเป็นห้องโถงสำหรับพระสงฆ์ฉันภัตตาหาร ส่วนหลังและปีกอาคารทางด้านตะวันออก ใช้สำหรับเป็นที่จัดเตรียมภัตตาหาร ที่พัก และห้องสุขา

ชั้นบนอาคาร ใช้วัสดุที่เป็นไม้ทั้งหมด หลังคามุงกระเบื้องว่าวสีปูน ตีไม้กระดานฝาตามแนวขวางทั้งอาคาร ช่องหน้าต่างใช้ทั้งแบบติดบานหน้าต่างและติดลูกกรงไม่ติดบาน บานหน้าต่างส่วนใหญ่คล้ายแบบ French window แต่ด้านล่างบานไม่ได้ยาวจรดพื้น ล่างบานเป็นลูกฟัก ด้านบนเป็นบานเกล็ดไม้ทุกบาน เว้นเสียแต่บานประตูเท่านั้นที่เป็นบานลูกฟักทึบ คอสองอาคารทำเป็นบานเกล็ดไม้ ล่างบานเกล็ดประกอบซี่ไม้เป็นรูปกากบาทแปดซี่ ล้อมกรอบเป็นแปดเหลี่ยมรอบอาคาร ฝากั้นโถงและส่วนหลังอาคารรวมทั้งราวบันได ฉลุไม้อย่างลายขนมปังขิง (Ginger bread , Fret work) ตัวอาคารทาสีขาว บานหน้าต่าง บานประตู กรอบ และคิ้วไม้มอบต่างๆทาสีเขียวอ่อน ภายในผนังทาสีขาวครีมและสลับสีเขียวเช่นเดียวกับข้างนอก พื้นอาคารส่วนหน้าปูด้วยไม้แดง ส่วนหลังเป็นคอนกรีตปูแผ่น Ceramic

ด้านหลังของหอสังฆาลัยธรรมรส มีอาคารประกอบขนาดเล็กครึ่งตึกครึ่งไม้เช่นเดียวกัน หลังคาและรูปทรงอาคารกลมกลืนกัน ทำให้มีลักษณะเป็นกลุ่มอาคารที่มีหน้าที่ใช้สอยสอดคล้องสัมพันธ์กัน

หมายเหตุ : หอสังฆาลัยธรรมรส และอาคารประกอบ รวมทั้งผังบริเวณรอบอาคาร ถังกักเก็บน้ำประปา ที่จัดเก็บและทำลายขยะ ระบบระบายน้ำทิ้ง ใช้เวลาออกแบบและก่อสร้าง 1 ปี 9 เดือน สิ้นงบประมาณราว 1.5 ล้านบาท

■ หอธรรมโฆษณ์กังวาน (หอระฆัง : เริ่มสร้างกลางปี 2546 ยังอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง)